

• POŠTNINA • PLAČANA • V • GOTOVINI •

# Zvonek

1933 — 1934

\* L \* X · X · X · V \*

\* st \* 6 \*



## ***Dsebina šestega zvezka***

	Stran
1. Gustav Strniša: Kurent se je izgubil . . . . .	113
2. Kako so pisali stari narodi . . . . .	115
3. Nekaj o stenografiji . . . . .	116
4. Vinko Bitenc: Ugrabljeni kraljevič. Pravljica . . . . .	117
5. Živojin Cvetkovič: Mati . . . . .	119
6. Lojze Zupane: Mlinar in šivávec . . . . .	121
7. Prof. Davorin Volavšek: Kako je neznamen hrošček pregnal prebivavce cele hiše . . . . .	122
8. Sl. Turkova: Smučanje po pesku . . . . .	123
9. Pusta so pokopali . . . . .	124
10. Cvetko Golar: Brat Ivan. Ruska narodna pravljica . . . . .	126
11. Viktor Pirnat: Mi smo čuvarji. Govoreči zbor . . . . .	128
12. Čudni običaji . . . . .	129
13. Arnošt Adamič: Deček iz sirotišnice. Povest . . . . .	130
14. Franjo Čiček: Zgodbe o Tijeku Kijeku. — 7. Tijek uči psa jesti klobase. 8. Tijek zobozdravnik . . . . .	133
15. Sova se joče. Po Lamoucheu — dr. Anton Debeljak . . . . .	134
16. Ivan Čampa: Slika. Pesemca . . . . .	136
17. Zastavice za brihtne glavice . . . . .	Tretja stran ovitka
18. Stric Matič — s košem novic . . . . .	Četrta stran ovitka

---

**POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE „ZVONČEK“ SVOJIM ZNANECM!  
NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO  
KROG „ZVONČARJEV“, TEM LEPŠA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA  
NAŠEGA LISTA!**

---

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto **30 Din**, za pol leta **15 Din**, za četrta leta **7'50 Din**. Posamezni zvezki po **3 Din**.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

---

**Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.**

---

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

---

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

---

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

# ZVONČEK

Čist s podobami za mladino

Leto 35

Februar 1934

Štev. 6

Gustav Strniša

## Kurent se je izgubil

Pripetila se je nesreča, Kurent se je izgubil. Ljudje so imeli skrbi in težave, a vsako leto so se poveselili, ko jih je obiskal šaljivi Kurent in jih potolažil s svojimi norčijami. Potem se je nenadoma izgubil in nihče ga ni mogel najti. Povsod so stikali za njim in izpraševali zanj. Ta je trdil, da ga je videl, oni, da ga je srečal, vendarle ga ni bilo nikjer, kakor bi se bil udrl v zemljo.

In ljudje so bili žalostni. »Žalost ga je pregnala, morda ga je še celo umorila!« so trdili tisti, ki so bili najbolj črnogledi.

»Kaj pa naj počnemo brez njega? Teško je življenje, a vsako leto nam je zasijalo veselje, Kurent je prišel ves vesel in večno mlad. Pred njim je vse pelo in vriskalo, smeh je sejal okoli sebe, povsod so bile samo radostne misli in človek je pozabil na vso žalost in tegobo teh dni!«

Tako nekako so vsi govorili, a žalovanje ni pomagalo, Kurenta ni bilo nikjer.

Potem se je nekdo spomnil:

»Razpišimo nagrado! Kdor ga najde, naj dobi večjo vsoto denarja!«

»Razpišimo jo!« so se razveselili ljudje in se oprijeli te misli kakor poslednje rešilne bilke.

In razpisali so nagrado. Ljudje so čitali povsod:

»Izgubil se je naš šegavi, vedno norčavi Kurent. Kdor ga najde, ali

sreča, kdor pove, kje ga je dobiti, mu plačamo nagrado, kar celega »jurija«, da bo tudi sam lahko vesel in zadovoljen!«

Nekateri so zmajevali z glavami:

»Kurenta so izgubili, pa ga ne morejo najti! Mi naj ga iščemo? Delo imamo in skrbi, če ga ne najdemo, bo še tisto zamujeno, kar zaslužimo vsak dan! Ne, ne pojdemo ga iskat!«

In nihče ni šel poizvedovat za njim.

Tudi otroci so brali tisti oglas in hiteli domov pravit svojim staršem:

»Vажna novica je razglašena! Kurent se je izgubil, tisti veseljak, ki je ljudi zabaval, da so pozabili na žalost in bolečine ter bili radostni kakor otroci!«

In tudi deca je premišljevala, kje bi izteknila Kurenta, pa ni nič pametnega uganila.

\* \*

Stari Kurent je ležal tedaj na slamni v neki beraški koči in trpel hude bolečine. Njegove noge so bile raznjene od večne hoje, njegov obraz je bil ves skremžen od večnega smeha, mesto veselja na obrazu so mu polzele po licih debele solze.

In v tisti koči je prebivala revna ženica s sinčkom Martinčkom.

In pritekkel je sinček iz šole in povedal:

»Kurenta iščejo. Da, nagrado so razpisali za tistega, ki ga najde. Vi ste rekli, da ste Kurent. Takoj pojdem in povem ter dobim denar!«

Kurent je zajadil:

»Ne stori tega greha, kajti vseeno boš zaslužil denar! Jaz ne morem več uganjati norčij, ne veselo poskakovati, kajti žalost me je uničila, tista žalost, ki danes tare ljudi in jih muči, in tista skrb, ki jim ne



da spati vse noči. Tegoba mi je legla na ramena, da niso več prožne moje roke in ne morem več piskati na piščalko. In to je bridko, deček moj mali!

Zato ne povej nikomur, da sem tukaj! Stari Kurent bo danes ali jutri umrl in pokopali ga bodo kakor vsakega drugega človeka, nihče ne bo vedel, da je to tisti veselji mož, ki je vsemu svetu mešal glave.

Kurent mora biti mlad in vesel! Radost je samo v otrocih, le deca pozna veselje! In če ne boste otroci veseli, bodo starši večno žalostni.

Slušaj me, deček moj mali, in pojdi ti med ljudi! Evo ti moje piščali,

pokrij moj klobuk in zapiskaj na mojo piščal! Kamor boš prišel, bodo poskakovali in te objemali. Ostani pa samo en dan med ljudmi! Tisti edini dan boš dobil vsega dovolj. Vrni se in prinesi materi! Dobro se vama bo poslej godilo. A ne pozabi, samo en dan vsako leto postani Kurent in nič več! Kajti, če je preveč veselja v ljudeh in če predolgo traja, ga ne znajo več ceniti!«

In deček je vzel piščalko in preluknjani klobuk ter si ga pokril.

In ko ga je pogledala njegova mati, se je pričela smejati do solz.

»Zasviraj za poskušnjo!« je ukazal starec. In zasviral je. Njegova mati, stara pametna ženica se je ujezila, zakaj morala je dvigniti noge in zaplesati kakor šestnajstletno dekle.

In potem se je Martinček poslovil in jo mahnil v svet.

Kamor je prišel, je dvignil piščalko k ustom in zasviral. Ljudje so se razveselili:

»Mladi Kurent je prišel, o, kako je prijazen in vesel in kako svira! Da, pravo veselje daje le mladost samal!«

In vsi so plesali, objemali Martinčka in mu dajali svoje darove. On pa je hitel in hitel, kajti dolga je bila pot in treba je bilo vse opraviti v enem dnevu. Sam ni vedel, kako so ga noge nesle, a šel je kakor misel iz kraja v kraj.

Ljudje so bili srečni. Nekateri so od veselja jokali, ga silili, naj ostane, in mu ponujali vse, kar so imeli. A on je hitel dalje in dalje...

Povsod je šla vesela pesem, povsod je pustil zadovoljne in radostne obraze.

In ko se je tisti dan pozno ponoči vračal, je srečal starko, ki ga je jezno pogledala.

»Zakaj me tako mrko gledaš, mamica?« jo je veselo vprašal.

»Jaz sem Pepelnica, resno življenje oznanjam. Pa si prišel ti in ljudje so ponoreli.«

»Želim samo, da bi bili nedolžno veseli, zato jih obiščem samo en dan! Če sami preveč nore, nisem kriv!« je odvrnil deček in šel dalje.

In ko je prišel Martinek domov, je ležal stari Kurent v poslednjih vzdihih. Ko je zagledal dečka, se je vendar veselo zasmel: »Vesel sem, da sem te našel. Le razveseljuj ljudi! Zdaj pa zaigraj še meni eno, da bom laže umrl!«

In deček je zapiskal. Zaplesala je njegova siva mamica, kimal je stari Kurent in mahal z rokama. Pesem je bila vedno lepša in poskočnejša.

Ko je Martinček nehal, je ležal starec na ležišču miren in tih, smejal se je kakor na veselem svatovanju.

In ko mu je deček pogledal v obraz, je videl, da je mrtev...

## Kako so pisali stari narodi

Vsak otrok ima danes svoj svinčnik in pero za pisanje. Nekateri imajo raznobarvne svinčnike, drugi celo polnilna peresa, ki hranijo v sebi črnilo.

Vseh teh pripomočkov, ki smo jih našli, v starih časih ni bilo. Polnilna peresa so izumili šele pred kratkim. Saj pred nekaj več kot sto leti niso poznali niti navadnih jeklenih peres, kakršna vi danes uporabljate za pisanje.

Kako pa so potem pisali naši predniki? Kadar so ljudje hoteli nekaj zabeležiti, so se poslužili tistega, kar jim je bilo najbolj pri roki. S koničastim kamnom so risali znake in pisali po gladkih stenah in skalah.

Na pečinah se še danes vidijo slike in risbe, ki so jih pred mnogimi tisoči let risali s kamnom prazgodovinski ljudje. Ti davni prebivavci naše zemlje, ki so risali te znake v kamen, niso poznali hiš niti obleke, temveč so živeli v prirodnih špiljah in jamah in so se oblačili v kože divjih živali.

Egipčani so bili najizobraženejši narod v pričetku zgodovine. Izumili so pero iz lesa, katerega so pozneje prevzeli od njih tudi drugi stari narodi.

Rimljani so istotako pisali z lesenimi peresi. Pisarji so nosili s seboj pisalne potrebščine v usnjati torbici, v kateri je bil tintnik in goba. Ko so znanstveniki in starinoslovci izkopavali rimsko mesto Pompeji, katero je v rimski dobi zasul vulkan, so našli v mnogih hišah take preproste pisalne potrebščine. Rimljani pa so pisali tudi z navadnim, ošiljenim lesenim peresom po voščeni tablici. Ta način pisanja

so uporabljali tudi pozneje v srednjem veku, toda takrat je že prišlo v rabo gosje pero, ki je hitro izpodrinilo vse ostale načine pisanja. Da so mogli pisati z gosjim peresom, so ga rezali tako, da mu je bil konec podoben našemu običajnemu jeklenemu peresu.



Ko so pred sto leti, po osvobojenju Srbov od Turkov, odprli v Beogradu prve srbske narodne šole, učenci niso imeli jeklenih peres, temveč so pisali z gosjimi peresi. Vsak učenec je moral prinesiti v šolo po štiri taka peresa. Učitelj je dijakom ta peresa rezal in pripravljaj za pisanje; za trud pa je obdržal od vsakega učenca po eno pero za sebe. Gosja peresa so se zelo hitro izrabila, zato so jih morali večkrat obrezavati in nadomestiti z novimi.

V starih časih so bogati ljudje namesto gosjih peres uporabljali labodja peresa, ker je veljal labod za fino in plemenito žival.

Visoke osebnosti so se posluževale za pisanje peres iz dragocenih kovin, iz srebra

in zlata. Imeli so celo peresa iz zlata, ki so bila okrašena z dragim kamenjem. Ta peresa so bila gotovo zelo lepa, toda kdo ve, ali so bila tudi pripravna za pisanje.

Najbolj pogosto so pisali ljudje s svinčniki, toda ti so se precej razlikovali od naših današnjih. Svinčnik je sestojal iz bakrene cevi, v katero je bil vložen svinec ali kaj podobnega. Sedaj polnijo svinčnike z grafitom, ime svinčnik se je pa ohranilo še do danes.

Neki svetovni potnik, ki je bil v 16. stoletju v Parizu, pravi v svojem potopisu: »Šli smo, da vidimo nekega človeka, ki je iznašel neko čudno stvar za pisanje. Ta možakar izdeluje peresa iz srebra, polni jih pa s črnilom, ki se ne suši, tako da se lahko cela stran pole papirja popiše, ne da bi bilo treba pero namakati v črnilo.«

Kaj bi ta potnik rekel danes, ko bi videl naša polnilna peresa in naše pisalne stroje?

## Nekaj o stenografiji

Brez dvoma ste se gotovo tudi vi že vprašali: kako bi se dala zapisati vsaka beseda, katero pove govornik? Ali je to sploh mogoče? Seveda je, toda samo s stenografskimi znaki.

Stenografija ali tesnopisje pomeni zmanjšano pisanje. Na sliki vidite, kakšna je taka pisava. To niso nikake turške čačke, temveč napisano je »Zvonček je najlepši in najboljši slo-

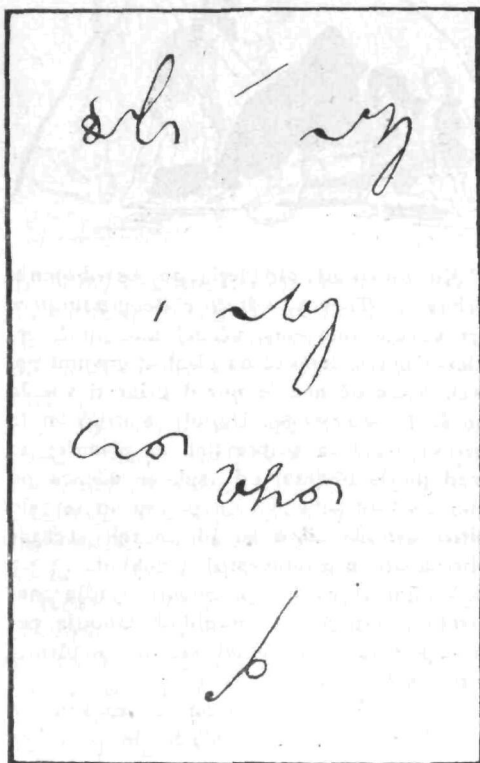
venski mladinski list«. Vsi ti znaki so vzeti iz treh geometrijskih oblik: iz kroga, polkroga in ravnih črt. Znakov ni mnogo — vsega skupaj jih zado- stuje okoli sto.

Ne samo to, da se more na steno- grafski način zapisati šolska predava- nja, kar je zelo velike važnosti za učence in dijake, temveč stenografija se more uporabljati koristno tudi v mnogih drugih primerih. Že v starih časih so zapisovali na ta način govore slavnih ljudi in cerkvenih dostojanstve- nikov. Dandanes se je pa ideja steno- grafije zelo razširila. Kmalu si sploh ne bo mogoče misliti dijaka, ki se ne bi posluževal tega načina pisave! V ne- katerih starejših državah je že danes tako; vsak dijak, vsak uradnik že zna stenografirati.

Dobre strani te pisave so dovolj ja- sne. Med tem, ko se oni, ki ne zna ste- nografije, muči, da vjame na papir kak- šno besedo, zapiše stenograf z dovr- šeno lahkoto točno in urno vsako be- sedu.

V prostih poklicih, kakor so novi- narski, odvetniški itd. je postala steno- grafija neobhodno potrebna.

Za dijake in novinarje je dovolj, da pišejo 70—100 besed v minuti, kar pa nikakor ni dovolj za stenografiranje govorov na shodih ali v parlamentu (narodni skupščini), kjer je potreba na- pisati 130—150 besed v minuti.



## Ugrabljeni kraljevič (Pravljica)

14.

Še neka druga ladja se je v tej strašni noči borila z valovi.

Bila je mavriška jahta »Abduraman«, ki se je vračala z ujetimi morskimi roparji z Balearskih otokov proti španski celini.

Plula je v isto smer, koder je pred eno uro gnal vihar jadrnico naših treh beguncev — princa, Tončka in Francke.

Velikanske množine vode so pljuscale čez krov, v jamborih je škripalo, cvililo in tulilo, ogromno telo ladje se je nagibalo na desno in levo, dvignilo se pokonci, pa spet padlo nazaj v globoko žrelo razburkanega morja.

Na krovu so stali zaradi opasnosti, da jih voda, ki so jo valovi metali na krov, potegne seboj samo kapitan, krmilar in nekaj mornarjev. Bili so vsi premočeni do kože.

V prostorni kajuti (celici) »Abduramana« so sedeli in ležali po tleh ujeti morski roparji, z železnimi okovi na rokah. Tihi in mrki so zrl predse. Med njimi je bilo nekaj žensk z otroki.

Stara Sabina je sedela sključena v kotu in vzdihovala. Pred njo je stal poveljnik vojaške posadke:

»Torej mi nočete povedati, kaj ste storili z mladim princem?«

»Saj sem vam povedala, señor, čisto po pravici sem vam povedala, gospod general, pa mi ne verjamejte! Santa Maria, usmili se me, stare, nadložne revice!«

In Sabina je pričela jadikovati, da bi se je kamen usmilil.

»Nič hudega se vam ne zgodi, če boste govorili resnico,« je skoro dobrodušno zatrdil poveljnik.

»Jaz ne lažem, señor, tisto pa ne. Stara sem že, malo dobrega in lepega sem videla v življenju, ampak lagala nisem nikoli.«

Poveljnik si je oddahnil.

»Pravite torej, da je princ sinoči pobegnil? Kam pa?«

»Kam! Kako pa naj jaz to vem!« Kakor po navadi smo se sinoči odpravili spat, jaz v kuhinjo, oni trije, žlahtni señorito (senjorito - gospodič) princ, fantalin in punčara pa v izbo. Kaj jaz vem, nikoli se ne zbudim ponoči, to noč pa me je zbubilo neko bobnenje za našo votlino; menda je bil veter sprožil kamenje na skalah; planila sem pokonci, nažgala bakljo in sem pogledala v izbo. Santa Maria, vsi svetniki božji — princa in onih dveh ni bilo več! Pobegnili so skozi okno.«

Z naraščajočim zanimanjem je sledil poveljnik starkinemu pripovedovanju.

»Pa kdo sta bila onadva, fantalin in punčara, kakor pravite?«

»E, saj ni vredno, da bi govorila o teh dveh! Naš poglavar Esmeraldo ju je pripeljal nekoč, hotel ju je prodati v sužnost. Dekle bi že še bilo, ampak fant! Ta je bil navihan kakor sam morski bognasvaruj! — Govorila pa nista ne španski, ne mavriški — sam vrag vedi, kakšen čuden jezik sta čebljala med seboj,

turški ali kali. No, fant je znal nekoliko po naše, dekleta pa nič.«

»To bosta na vsak način ugrabljena darovanca turškega sultana,« je zamrmral poveljnik sam pri sebi.

»Pa ne veste, kam bi jo mahnili, ti trije begunci? Mogoče na morje?«

»Seveda, seveda, kam pa drugam, kakor na morje; sveta Marija sevilska, vsi bodo potonili ob tem viharju.«



Ladja se je močno zibala; strašno tulenje viharja je trgalo besede, da so se komaj razumele.

»Kje pa naj bi dobili ladjo za beg na morje?« se je sklonil poveljnik k Sabini, da bi ga bolje slišala.

»Tega pa jaz ne vem, žlahtni gospod general, tega pa ne! Ko sem videla, da je lepega, visokorodnega princa in onih dveh pritepencev zmanjkalo, sem začela na vso moč kričati. Prihitele so ženske iz sosednjih votlin. Z bakljami smo preiskali vsenaokrog, a onih treh ni bilo nikjer; kakor bi se bili udrli v zem-

ljo. Kmalu potem pa so prihrumeli vaši vojaki. Pograbili so nam vse težko pridobljene dragocenosti in nas odpeljali na ladjo. Santa Maria, žalostno je to, gospod, žalostno.«

Poveljnik se je zamislil.

»Ubogi princ! Če so se nesrečneži res podali na morje, so izgubljeni!«

V nasprotnem kotu je čepel na tleh mlad mož, bledega obraza, z gosto poraščeno brado. Edini izmed roparjev, ki ni bil uklenjen.

Bil je Rodrigo, nekdanji zaupni tovariš Esmeraldov.

Ves čas je prisluškoval pogovoru med poveljnikom in Sabino.

»Gospod poveljnik!« je naenkrat zaklical.

»V morski zaseki, skrivni luki morskih roparjev, je vedno nekaj prostih čolnov. Če je princ zbežal na morje, se je gotovo poslužil enega teh čolnov.«

Sovražni pogledi so zadeli Rodriga iz oči njegovih tovarišev.

»Izdajalec!« je zamrmral eden in pljunil pred Rodriga.

Poveljnik je poklical vojaka.

»Steci na krov in javi kapitanu, naj pazno motrijo vso okolico, če bi se kje pojavil kak čoln. Povej, da gre za življenje princa. Pojdi!«

Vojak je urno izpolnil ukaz.

Orkan (vihar) je bil medtem nekoliko pojenjal. Težki oblaki so hiteli po nebu, med njimi se je prikazoval zadnji lunin krajec. Nepretrgoma se je bliskalo, grom pa je odmeval samo še iz daljave.

V svitu bliska je kapitan nenadoma zapazil v razdalji kakih sto metrov temno točko, plesočo po valovih.



»Krmilar! Okrenite ladjo na desno!« In je pokazal z roko smer. Napenjal je oči; temna točka je postala jasnejša, bližala se je ladji.

V naslednjih trenutkih je kapitan ugotovil, da je ta temna točka čoln, ki ga morje premetava semintja.

Poveljnik je imel torej prav, ko mu je sporočil, da je prinčevo življenje v nevarnosti. Brez dvoma — v tem čolnu mora biti princ.

»Dečki,« je zaklical kapitan mornarjem.

»Dokažite svojo vdanost našemu knezu.

Rešitev princa — to naj bo zdaj vaše geslo!«

Mornarji niso čakali, da bi se čoln čisto približal ladji. Kakih šest jih je poskakalo v morje.

Izurjeni plavači so v kratkih minutah dosegli čoln. Bila je jadrnica naših treh mladih brodolomcev.

## **Živojin Cvetković**

### **Mafi**

Že deset dni brenče nad srbsko vasjo sovražna letala in bombe padajo na kmečke domove. Vsak dan porušijo po eno ali dve kolibi in često zahtevajo tudi človeških žrtev. Kadar se pojavijo na obzorju, iščejo vsa živa bitja zaščito in trepetajoč čakajo brenče, življenju tako nevarne muhe, dokler ne izginejo v daljavi. Toda kljub vsej opreznosti so prinesla letala seljakom smrt, ker niso v pravem času dosegli varnega skrivališča.

Iz te strašne dobe imamo nekaj ganljivih vzgledov velike materinske požrtvovalnosti, ko so matere zastavile lastno življenje, da rešijo nesrečne otroke, ki so nezavedajoč se nevarnosti, umirali po nedolžnem. Ali vojna je vojna; ona si ne izbira svojih žrtev.

Tesno objeti so se tiščali skupaj, vsi trije v globoki nezavesti. Samo opica Diki je vsa preplašena in premočena pokukala iz svojega skrivališča. Ko je »Abduraman« priplul v bližino jadrnice, je opica Diki bliskoma švignila po ladji navzgor, žalostno jadikujoč nad prinčevo usodo. S krova jo je popihala naravnost v ladijsko kuhinjo.

Na krovu je postalo mahoma vse živo. Vojaki in častniki so z mrzlično napetostjo zrl borbo mornarjev z viharjem.

Urno so spustili v morje debele vrvi, po katerih so mornarji z nadčloveškim naporom splezali s svojimi tovari na krov.

Tako so bili princ, Tonček in Francka rešeni gotove smrti v morskih valovih.

(Dalje prihodnjič.)

Nekega pomladnega jutra, ko je sonce obsulo s toplimi zlatimi žarki domove, njive in trate vasi Mačkovca, so vaščani že zgodaj pohiteli na polja. Bilo je tiho, mirno jutro, podobno jutru v srečnem predvojnem času.

Tudi Stanimirka, žena poljedelca Milutina, ki je bil tačas na fronti, je pohitela na delo. Vstala je, poljubila rahlo svojega triletnega sinčka z nežnim materinskim poljubom, da bi ga ne zbudila. Oprtila si je motiko na rame ter odšla na hribček nad vasjo, da vsadi krompir. A rdečelični, zlatolasi sinek je ostal sam v hiši ter snival jutrnji otroški sen.

Nagajivi sončni žarek se je prikradel skozi okno do otrokove postelje ter begal po odeji. Svetal, nemiren in čaroben, kakor utrinek bojne sreče, je

trepetal in se polagoma vzpel do otrokove glave, ki je mirno počivala na trdi slamnati blazini. A ko je dospel do svetlih otrokovih kodrov, se je zapletel vanje ter jih jel zlatiti z ognjenim žarom. Spustil se je nato do otrokovih trepalnic, da bi jih odprl z nežnim ljubkovanjem. Malček se je jel stegovati, mel si je oči in jih končno odprl. Žarek je oblił tudi njegova ličeca in jih ljubko božal. A dete se je



smehljalo in jih lovilo z drobnimi prstki.

Pri tej veseli igri deček še opazil ni, da matere ni poleg njega. Sonce je nadomeščalo njo, ki ga je rodila, ki je z znojnimi kapljami na čelu kopala z motiko trdo prst in sadila krompir, da prehrani sebe in svojega sinka.

Radostna igra prebujenega otroka s sončnim žarkom še ni bila končana, ko je pretresel grom hišo od strehe do temelja. Malček se zdrzne, preplašen se ozre in zajoka:

— Mama! — — —

Kakor preplašeni so se skrili sončni žarki, soba je potemnela, a deček je plakal s tenkim žalostnim glasom:

— Mama, kje si, mama moja? — —

Stanimirka pa, zamišljena v delo na polju, ni opazila, da se je približalo vasi in pojavilo na jutrnjem nebu pet letal. Zagledala jih je šele, ko so jele padati bombe na vas. Kratke de-

tonacije so oznanjale, da so bombe zadele svoj cilj, in kmalu se je začel valiti dim iz nekaterih kmečkih hišic. Hipno se je ozrla žena s hriba na vas v dolino ter se s strahom zavedla, da gori tudi njen dom. Srce ji je vzdrhtelo v smrtni grozi in njen rezki krik je pretresel okolico:

— Sinek moj, otrok moj! —

Kakor strela, ki iz temnih oblakov švigne na zemljo, je hitela proti svojemu domu. Hiša je bila že v plamenu. Bila je krita s slamo, zato se je tem laže vnela.

In Stanimirka se je vrgla vsa zasopla v gorečo hišo. Niti trenotek ni pomislila na lastno življenjsko nevarnost, kajti njena duša je bila polna najgloblje materinske ljubezni, pripravljena tudi za največjo žrtev.

Oster in dušljiv dim je napolnil že vso hišo, vse kote, in odel otrokovo posteljo v težak oblak. Malček je nehal jokati. Tišina... In mati je iskala otroka kakor del lastnega telesa v tej peklenski temi, opotekajoč se proti malčkovemu postelji. Ko so se dotaknile njene roke postelje, je zagrabila iz ogromno silo otrokovo ležišče.

Pred hišo so stali nestrpni vaščani. Čakali so dolgo, dolgo. Iz grla se jim je izvil presunljiv krik, ko so ugleдали mater.

— Oj Stanimirka, ali živi? —

A Stanimirka, vsa sajasta in ožgana, je razkrila posteljnino in z veličastno kretnjo pokazala prisotnim svojega sina. Ali dečkova glavica je bila bledda, oči mrtvaško zaprte.

— Sinek moj, sinek! — ga je poklicala mati, — sinek, ali živiš? Odpri oči, poglej me! —

In kakor blagoslov z neba je malček odprl svoje velike modre oči, zagledal svojo mater ter se privil v njeno naročje:

— Mama! —

Vaščani so gledali ženo, kako se smeje in joka, gledali so mater, kako objema otroka in ga poljublja. Gledali so jo ter sami zaplakali.

— O mati, mati, Bog te blagoslovi! —

## Mlinar in šivávec

Bil je mlinar.

Na mlinu je imel napis:

### MLINAR BREZ SKRBI

Nekoč se je mimo njegovega mлина pripeljal bogat in ošaben graščak. Le temu je bil mlinar podložen. Graščak je prečital napis na mlinu, se razjezil in velel poklicati brezskrbnega mlinarja predse. Čim je mlinar pristopil k njegovi kočiji, se je graščak zadržal nanj:

»Na tvojem mlinu se košati napis »Mlinar brez skrbi«. Ker nimaš nikakih skrbi, hočem, da mi prešteješ vse zvezde na nebu in najdeš sredino zemlje. Čez leto in dan se bom povrnil. Ako ne boš pogodil prave — ti vzamem glavol!«

Poslej mlinar ni imel mirne ure. Sem ter tja so ga pehale težke skrbi, a iznebiti se jih ni mogel. Kakor je bil preje vedno vesel, tako ga je zdaj neprestano preganjal graščakov neizpolnjeni ukaz. Nič več ni pel in žvižgal. Ljudem se je zdelo, da se tudi mlinska kolesa ne vrte več tako hitro kakor prej. Vsem se je smilil ubogi, zaskrbljeni mlinar, a nihče mu ni mogel pomagati. Bolj in bolj se je umikal čas, bolj in bolj se je približeval dan, ko bo moral mlinar odgovoriti na vprašani ošabnega graščaka.

Silno so mlinarja hujšale težke skrbi: polne hlače so ga bile, preden se je srečal z graščakom, ko pa se je leto nagibalo h kraju, je vokal in opletal s preširokimi bregešami okoli mlina.

Pa je prišel k njemu reven šivávec iz sosednje vasi. Ta šivávec je imel pet ust družine in bolešno ženo, dela pa nikakega. Edino njivico, katero je podedoval po svojem očetu, je vsako jesen skrbno prekopal in posejal ozimino. Toda naj je bila letina še tako obilna, šivávčeva njivica je bila majhna in je rodila pre-

malo žita za njegovo številno družino. Glad in skrb sta domovala v njegovi nizki bajtici. Ko je pošla šivávcu vsa moka, se je žalosten napolil k bogatemu mlinarju in ga prosil vbogajme za lačne želodčke svojih otročičev. Mlinar pa je čepel na pragu, jokal in ga nejevoljen zavrnil: »Ne nadleguj me še s tvojimi skrbmi, ko jih imam že sam preveč. Jaz sem večji siromak kakor ti!« In še mu je potožil, kaj mu je pred letom naročil graščak in s kakšno kaznijo mu je zažugal ...



Šivávec pa je dejal: »Oj, mlinar, bogati mlinar, za dober kupček zrnja ti dam dober nasvet!«

Privolil je mlinar. Udarili sta roki: bela mlinarjeva, suha šivávčeva.

Potlej se je šivávec vrgel na delo. Posekal je v mlinarjevem gozdu visoko jelko in jo zapičil pred mlin. Okoli jelke pa je nasul visok kup mlinarjevega zrnja.

Minilo je leto. Mimo mlina se je pripeljal graščak. Ves tresoč se mu je približal osiveli mlinar in pričel govoriti, kakor ga je naučil šivávec:

»Gospod graščak, zvezd je toliko na nebu, kolikor je v temle kupu žitnih zrnč.« — In pokazal je na kup zrnja, natresenega okoli jelke.

»Hm, kdo ti naj verjame?« je podvomil graščak.

»Če ne verjamate,« je dejal mlinar, »pa preštejte zvezde na nebu in zrnje v tem kupu in videli boste, da se nisem prav nič zmotil.«

Začudil se je graščak prekanjenemu odgovoru, mlinar pa je nadaljeval:

»In še za sredino zemlje ste me pobarali, gospod. Prav tukajle je, kjer je zapičena jelka.«

»Ohoho, to si se pa debelo zlagal,« se je zakrohotal graščak. »Že vidim, da ti bom moral vzeti glavo!«

»Ojej, gospod, nikarte! Zares je tukajle sredina zemlje. Če ne verjamate meni, pa še sami izmerite in prepričali se boste, da je res tako.«

Ali je mogel ošabni graščak kaj odgovoriti na to? Ne! Potrepljal je zvitega mlinarja po ramenu in se zadovoljno odpeljal dalje. — Mlinar pa je dal šivávcu kup zrnja; in še mu je navrgel toliko, da je krojaček tri dni neprenehoma nosil v svojo bajto.

Tako sta bila srečna oba: mlinar in šivávec! —

Mlinar ni izpuknil jelke pred mlinom. Jelka je pognala nove korenine; in še danes raste tam pred mlinom in sili s svojim vrhom v nebo. — — —

**Prof. Davorin Volavšek**

## **Kako je neznaten hrošček pregnal prebivavce cele hiše**

Nič novega ni, da podleže razumen človek v boju z močnejšimi živalmi, a čudno se nam zdi, da se mora mnogokrat umakniti mnogo manjšim in slabjšim živalim.

Krepak mož, ki se je malo poprej pogumno postavil po robu pobesnelemu biku, nemara pokaže pete pred oso ali čebelo. En edini komar ali pa celo primeroma nedolžna bolha te lahko, če si malo bolj občutljiv, prežene iz postelje in te oropa celonočnega spanja. Nedolžna miška je že mnogokrat zapodila vso družino iz sobe. Š prostim očesom komaj vidna trtna uš je ugnala pred nekoliko desetletji v kozji rog vinorejce vse Evrope.

Našteli bi lahko še celo vrsto enakih primerov, vendar hočemo omeniti le enega, res izvanrednega, ki se je zgodil pred kratkim v Nemčiji.

Marsikateri nabiralec žuželk se je proti svoji volji pošteno razjezil, ko je pregledoval po nekajmesečnem odmoru svoje zbirke in našel ravno pod najlepšimi hrošči kupčke rjavega prahu, drugod pa celo popolnoma razpadle žuželke. Po škatli so se sprehajale drobcene kosmate ličinke, v kotu pa je našel neznatnega okroglega hro-

ščka, sivo-rjave barve. Ta hrošček je muzejnik, največji sovražnik zbirke.

V zbirkah hroščev, še večkrat pa v rastlinskih zbirkah (herbarijih) pa tudi po stenah v starih hišah, v skladiščih itd. pa boš lahko našel malega, vitkega rumeno-rjavega tatiča (*Ptinus fur*). Spoznaš ga takoj po neprimerno dolgih tipalnicah.

Tatiču precej podoben in tudi soroden je nekaj milimetrov dolgi medeninar (*Niptus hololeucus*), ki je v nekem nemškem selu pregnal prebivalstvo vsega župnišča z župnikom vred.

Župnišče je več sto let stara dvonadstropna predalčna stavba. Prazni prostori med bruni in deskami so naphani z zmesjo stolčene ilovice in sekljanega sena.

Pred približno dvajsetimi leti šele so opazili v župnišču posamezne hrošče in njihovo delovanje. Obleke v omarah so bile razkosane, kakor da bi jih bil kdo nalašč razrezal z nožem. Oblekam so sledile zavese, preproge in sploh vse tkanine. Slednjič so se hrošči in njihove ličinke lotili tudi jedil in celo tobaka. Vsak košček kruha je bilo treba od vseh strani pregledati

in župnik je moral paziti, da ni v pipo pobasal s tobakom tudi nekaj hroščev.

Poskušali so vsa sredstva, s katerimi se uničujejo žuželke, od praškov do žvepla, od raznih olj do najbolj strupenih plinov. Ves trud je bil zaman.

Nad dvajset let je trajal ta brezuspešni boj med prebivalstvom župnišča in hroščem. Zmagal je hrošč. Oblastna komisija, h kateri se je slednjič zatekel župnik in ki je preiskala vso stavbo, je ugotovila, da so se polastili župnišča poleg medeninarja tudi še kucec ali trdoglav, nadalje prej omenjeni tatič in še nekaj drugih takih nepridipravov.

Kucec je majhen hrošček temno-rjave barve, ki je znan tudi pod imenom »mrtvaška ura«. Kukci trkajo z glavo ob les ter kličejo drug drugega. To trkanje je precej podobno tiktanju stenske ure. Praznoverni ljudje mislijo, da naznanja to trkanje smrt tega ali onega hišnega prebivavca. Res oznanja trdoglavovo trkanje smrt, toda ne človeka, temveč pohištva, v katerem se je naselil s tovariši.

Komisija je nadalje ugotovila, da imajo hrošči svoja gnezdišča ne samo v lesu, temveč celo globoko v stenah. Tudi najmočnejši plini bi uničili le zunaj sten se nahajajoče hrošče, dočim bi vsa zalega v stenah ostala živa. Sicer je bilo tudi tramovje precej razjedeno, a vendar bi bila stavba lahko še služila nekoliko desetletij svojemu namenu, če bi bilo mogoče preprečiti nadaljnje uničevanje. A ravno to ni bilo mogoče.

Komisija je izrekla svojo sodbo: »Poslopje se mora uničiti!«

Toda kako?! Niti ogenj ne bi mogel popolnoma preprečiti bega večje množine hroščev, ki bi se naselili v sosednjih domovih.

Zdaj nameravajo okoli stavbe skopati plitev jarek, ga napolniti z bencinom ter zažgati bencin sočasno s poslopjem.

Nekoliko milimetrov dolgi hrošček je zmagal torej nad vsemi modernimi sredstvi za uničevanje žuželk. Poginil je sicer v ognju, a z njim tudi bivališče človeka, katerega je pregnal iz njegovega domovja.

## **Smučanje po pesku**

V tem času zimskega sporta nam poročajo iz Združenih držav novico, ki bo razveselila vse sportnike, zlasti še prebivavce daljnih oaz.

Pogumne, bogate Američanke, ki kljub krizi preživljajo zimo v Palm Sprigu, Kaliforniji itd. so iznašle za smučanje sredstvo, ki nadomestuje sneg. Koliko so se trudili sportniki v Parizu, da bi napravili umeten smučarski teren. Toda brezuspešno!

Danes pa nam Amerika odkriva nova polja. Smučanje po pesku! Misel ni tako slaba. Če se smuči ne bodo pregloboko pogreznile v fini pesek dun in pa če vročina ne bo prehuda, bo gotovo mnogo smučarjev to novost navdušeno sprejelo.

Kaj pa je potrebno za smučanje? Podlaga, na katero se smuči ne oprijemajo, in pa strmine, po kateri nas teža našega telesa žene navzdol. Fini pesek, ki ga je obilo v Kaliforniji, v Sahari in drugod, bo za ta novi sport izvrstnen. Razlika bo le ta: če se v Alpah s telemarkom ne izogneš smreki, se je pač malo bolj krepko opri-

meš, v puščavi Kalifornije boš pa malo pretesno objel kako kaktejo! Joj!

Morda bo ta novost preko Oceana prišla tudi k nam in naši navdušeni sportniki bodo zamenjali Vel. Planino, Planico itd. s Saharo.

Obeta se nam velika izprememba v modi. Ne bo več gojzerc, smučarskih hlač, pestrih čepic in šalov! Izposodili si bomo od Beduinov plašče in pajčolane. Lahko si torej predstavljamo sportnike leta 1934., ki bodo po amerikanskem zgledu, v orientalskih oblekah, pohiteli v Saharo. Če se to uresniči — in nič ni nemogoče, bo treba tudi lažjih in bolj trpežnih smuči. Že na Norveškem so poizkusili izboljšati smučanje s smučmi iz litega aluminija. Imele so v snegu le nezaten uspeh, gotovo pa se bodo izvrstno obnesle v pesku.

To poletje bomo morda videli v krajih, kjer dune valove do morja, prve poizkuse tega novega sporta, o katerem nismo niti slutili.

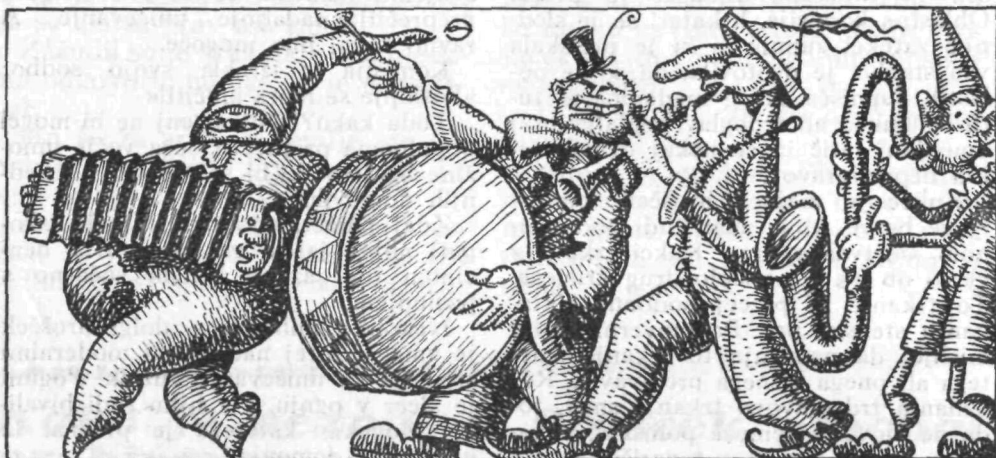
Česa vsega si ne izmislijo moderni ljudje!

**Sl. Turkova**

# PUSTA SMO POKOPALI . . .

Ko minil je Pustov god,  
tolsti umrl je gospod;  
vsi hudo smo žalovali,  
ko smo ga pokopovali.

Zdaj pogrebce vam opišem,  
žalostni sprevod orišem:  
kdor sočutno ima srcé,  
bridke toči naj solzé.



Spredaj banda stopa, svira,  
tolst pajac naprej mašira,  
bobnar se za njim reži  
in tolkač v rokah vihti.

Kumara pa v klarinet,  
piska, da se maje svet,  
Trska puha v saksofon —  
suh možic, pa debel ton!



Slavna Pustova armada  
vse porazi, vse obvlada,  
res, da konj je iz lesa,  
pa zato kanon ima.

Grozno zver so obrzdali,  
za rogove jo speljali:  
to je prava pustna spaka,  
ki jo spremlja pasja dlaka.



Indijanec Tomahavh,  
stezosledec Rokomavh,  
dični črnc Bububan,  
krvoločni Aga-kan,

snežni ata Žužamaža  
Pustu so telesna straža.  
Če orožje zavihte  
se otroci razkrope.



Na nosilnici lepo  
potlej Pusta prineso,  
bleda so mu tolsta lica,  
ubila ga je Pepelnica.

Vsi pogrebci se solzijo,  
Pustu večni mir želijo,  
v cvetje je zaviti in žamet:  
Bog daj pustnim norcem pamet!

## Brat Ivan (Ruska narodna pravljica)

V mekem carstvu je živel bogat trgovec. Po kratki bolezni je umrl ter zapustil tri sinove. Starejša dva sta hodila vsak dan na lov, streljala raznovrstno divjačino, zajce in medvede, peteline in jerebe.

Lepega dne, ko je ravno sonce zlatilo roso po cveticah, sta prosila mater, naj pusti najmlajšega brata Ivana z njima na lov. Mati dovoli, in ona ga peljeta v temno in zaraščeno hosto ter ga tam pustita. Skrivaj sta mu nenadoma izginila izpred oči, ker sta sklenila, da si razdelita očetovo imetje med seboj na dva dela, njemu pa vzameta njegov delež.

Brat Ivan je dolgo blodil in se potikal po hosti, plezal je na visoka drevesa, da bi našel izhod iz neznane goščave, plazil se je po grmovju, a nikjer ni bilo steze, ki bi ga privedla domov. Bral je in trgal jagode, kopal je sladke koreninice, da se preživi. Po dolgem iskanju in hudih težavah se mu slednjič posreči, da pride iz hoste na plano, na prelepo polje, kjer zagleda leseno hlišico. Gre v sobo, gre, gre, pa nikjer ni nikogar. Vse je prazno, samo v tretji sobi je pogrnjena miza za tri osebe, na krožnikih so trije kolači kruha, pred njimi tri kupe vina. Brat Ivan odlomi od vsakega kolača košček kruha in izpije iz vsake kupe malo vina ter se skrije za vrata. Nenadoma prileti orel, udari ob tla in hipoma se spremeni v junaka. Za njim prileti sokol, za sokolom vrabec, udarita ob tla in se spremenita v krasna junaka. Vsi sedejo za mizo in začno jesti.

»Poglej, poglej, naši kolači in vino je načeto,« reče junak, ki je bil orel.

»Res je, presneto, da je res,« odgovori tisti, ki je bil sokol.

»Gotovo je prišel nekdo k nam v goste,« pravi tisti, ki je bil vrabec.

Vstanejo junaki in začno iskati in klicati gosta.

Junak, ki je bil orel, pravi:

»Pokaži se nam! Ako si starček, boš nam rodni očka, ako si junak, nam boš rodni brat, ako si starica, nam boš rodna mati, ako si lepa deklica, boš naša rodna sestra.«

Brat Ivan stopi izza vrat, in trije junaki ga ljubeznivo sprejmejo in napravijo za svojega brata. Drugo jutro poprosi junak, ki je bil orel, brata Ivana:

»Stopi k nam v službo, ostani tukaj in čez leto dni. prav na današnji dan, se zberemo za to mizo.«

»Pa naj bo,« odgovori brat Ivan, »hočem vam služiti.«

In tisti junak, ki je bil orel, mu izroči ključe pa mu pravi:

»Kamor hočeš, smeš iti po hiši, vse smeš pogledati, samo ključa, ki visi na steni zraven vrat, ne smeš vzeti.«

Ko je bilo to dogovorjeno, se spremene čvrsti junaki v ptice, v orla, sokola in vrabca, in odlete.

Nekega dne pa je bilo bratu Ivanu dolgčas. Kaj mislite, zmiraj je bil sam in je moral kuhati in je moral jesti sam. To niso mačje solze! Torej brat Ivan gre tisti dan po dvorišču pa zagleda vrata, zaklenjena z močno ključavnico. Pa si izmisli, da mora pogledati, kaj je tam notri. Gre po ključ, ki jih je imel do vseh sob, do kašče in hleva, pa niti eden ni bil pravi. Steče v sobo, sñhame s stene tisti ključ, ki mu je bil prepovedan, pa odklene ključavnico in odpre vrata.

Glej čudo neznano! V kleti stoji viteški konj! Ves je opremljen z zlatimi uzdami, s srebrnimi stremeni. Na vsaki strani sedla ima torbo, v prvi je zlato, v drugi je drago kamenje.

Začne brat Ivan božati konja, ali hipoma se vzpne viteški konj in ga udari s kopitom v prsa in vrže iz kleti seženj daleč. Pade brat Ivan na trdo zemljico in se onesvesti in zaspí in je spal močno in trdno prav do tistega dne, ko so se imeli vrniti njegovi bratje junaki.



Skoči kvišku brat Ivan, pomane si oči in se prestraši.

»Joj, joj, zdaj-zdaj bodo bratje tukaj!«

Hitro, neutegoma plane in zaklene vrata, obesi ključ na staro mesto in pogrne mizo za tri osebe.

Evo jih, že lete, prihajajo, sedajo orel, sokol in vrabec. Udarijo ob zemljo in se spremene v krasne ju-

In se prikaže na blestečem oknu lepa deklica, solze ji teko po žarečih licih, glas ji trepeče v joku:

»O, lepi junak, ali ne veš, da moraš premagati zmaja Gorjanca, ki me ima v oblasti?«



nake. Pozdravijo brata Ivana in začno obedovati. Ko je bila pojedina v kraju, reče najstarejši brat:

»Dobro si nam služil, hvala ti, tu imaš viteškega konja, tvoj je z vso opremo in zlatom in dragim kamenjem.«

Srednji brat, tisti, ki je bil sokol, mu daruje drugega viteškega konja, a najmlajši brat, ki je bil vrabec, mu da belo, lepo srajčko.

»Vzemi.« pravi, »te srajčke ne prebije nobena krogla, ako jo oblečeš, te nihče ne more premagati.«

In nato, predragi moji, skoči radosten brat Ivan na noge pa si obleče srajco in zajezdi viteškega konja.

Jaha daleč za deveto goro in deseto jezero. Tam stoji grad na širokem polju, v senčni dobravi in brat Ivan zagromi na vrata, hrastova in z železom okovana:

»Ej, Jelena prekrasna, ki stanuješ v tem gradu, ali hočeš biti moja žena?«

Nemudoma pokliče brat Ivan hudega zmaja na junaško bojišče. Silen je zmaj in grozen, ima tri glave in strašne kremplje, ali ne more do živoga bratu Ivanu, ker nosi na sebi čudovito srajco. Spoprimesta se, na svojem vrlem konju se zaleti Ivan v zmaja, podere ga na črno zemljo in zgrabi za tilnik. Že mu je hotel zmečkati glavo, ali zmaj Gorjanec ga milo poprosi:

»Ne ubij me, junaški sin, zvesto Ti bom služil.«

In brat Ivan se ga usmili in odvede s seboj k Jeleni prekrasni. Reši jo in se z njo oženi, ter je bilo veliko veselje po vsem carstvu.

Za to pa sta zvedela njegova brata, kakšna velika sreča je doletela brata Ivana. Šla sta k njemu in se mu dotal poklonila ter prosila odpuščanja. Vse jima je odpustil in jima pripravil imenitno gostijo, pri kateri je bil za služabnika zmaj Gorjanec. Verno je služil in je storil vse, kar sta zahtevala brat Ivan in Jelena prekrasna.

# Mi smo čuvarji . . . (Govoreči zbor)

Osebe: 1., 2., 3., 4. deklica ter zbor deklic in kasneje 11 dečkov. Deklice so izmenoma v narodni noši in v mornariških krojih, po potrebi so lahko oblečene tudi pisano, da je slika bolj pestra.

Dečki so mladi mornarčki.

Ozadje morje.

**DEKLICE** (se igrajo ob morskem obrežju. Imajo več žog, ki si jih mečejo ter jih živahno love. Med tem pojo):

Pisana jadra napeta,  
čolnič po morju brzi,  
jata galebov ga spremlja,  
za brazdo delfin se podi.

Brodar se obrača po vetru,  
križari, krmari svoj čoln,  
veselo zavriska, zapoje,  
sreče neskončne je poln...

1. **DEKLICA** (stopi iz gruče in nagovori tovarišice):

Od izliva bistre Soče  
do skipetarških planin,  
naše morje se preliva,  
naše majke tam je sin.

2. **DEKLICA** (nadaljuje nekje sredi tovarišic):

Pa sinove kruti tujec  
je razgnal in oddvojil,  
mar mu je za bridke solze,  
da le v pest jih je dobil.

3. **DEKLICA** (se oglasi v skupini):

Mati joče, stoče, moli  
za nesrečno deco to,  
ki trpi pod kletim tujcem,  
da očuva nam zemljo.

**VES ZBOR DEKLIC** (samozavestno in s primernimi kretnjami):

Da očuva zemljo našo,  
da očuva nam morje  
gori od Tilmenta, Soče,  
pa do Rečine hladne.

4. **DEKLICA** (stopi iz skupine, dvigne roki):

Ne obupaj, draga Mati,  
saj imaš dovolj sinov!  
Sveto bodo Ti služili,  
zbrali vse pod skupen krov!

**DEČKI** (nastopijo):

(Strumno prikoraka na oder 11 mornarčkov z buzdovani v desnici. Obstoje v čelni vrsti):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

Skrit režiser jim tiho šteje: »Tri, štiri. En, dva, tri, štiri.« Na »en« skoči vsak drugi mornarček za korak nazaj, da je slika sledeča:

2 4 6 8 10  
1 3 5 7 9 11

Tako stoje mirno do »štiri«. Na sledeči »en« stopijo z desno nogo naprej, dvignejo istočasno desnico z buzdovani, levica se skrči v pest ob boku, cči zro ostro naravnost predse in v zboru kriknejo):

Mi — — — — —

(Režiser tiho šteje dalje: »dva, tri, štiri«, nakar nadaljuje zbor dečkov glasno in rezko):

— smo čuvarji Jadrana,  
ves svet (mahnejo z buzdovanom navzdol ter stopijo z desno nogo zopet nazaj in obstoje mirno, vzbočenih prsi, roke stegnjene ob trupu navzdol, govore junaško dalje):

— to ve, ves svet to zna,  
srce (levico na srce) pogumno  
in zvesto,

pazljivo, (na drugi zlog stopijo z desno nogo spet naprej, dvignejo levo pest v višino srca, desno z buzdovanom še malo više, ostro zro predse in govore brez odmora):

— budno je oko.

(Na zadnji zlog skčijo z desno nogo spet nazaj, povesejo roke ter strumno stoje, medtem, ko se oglasi zbor deklic (ki so

ob nastopu dečkov stopile v czadje, potem pa jih počasi zadaj in ob straneh obkolile):

Jadransko naše morje,  
naš svetli gospodar,  
njegove vale orje  
naš brod in naš mornar.

DEČKI (dvignejo pesti v višino prsi):

Valov bobnečih hrum in šum  
utrja v srcih nam pogum,  
in vriš in piš valov besneč

(pri tem stihu postopoma dvigajo pesti ter jih ob zadnjem zlogu sunkoma spuste ob trup.)

podžiga ogenj nam plamteč.  
(Mirno stoje poslušajo.)

DEKLICE (s primernimi kretnjami):

Brez morja ni življenja,  
brez morja je le smrt,...  
ko bo dovolj trpljenja,  
sovražnik naš bo strt.

DEČKI (dvignejo obe roki nad glavo, desnica drži buzdovan, levica pest. S tako proseče iztegnjenimi rokama obstanejo skozi celo kitico, ki jo govore zaklinjaje ter ob zadnjem zlogu sunkoma povesijo roke):

Jadransko biserno morje,  
uteši, izpolni nam želje,  
da hrum valov in grom topov  
nagnal sovraga bo domov!

DEKLICE:

Kar je od nekdanj naše,  
ne damo več iz rok...

VSI:

Kdor misli pa drugače,  
usmili se ga Bog!

(Ob zadnji besedi stopijo dečki z desnogo naprej ter grozeče dvignejo buzdovan, deklice pa proseče in žalostno sklenejo roke ali sklonijo glave.)

(Na režiserjevo tiho štetje: »Tri, štiri, en...« skočijo dečki spet v prejšnji položaj, deklice se zravnajo. Po majhnem presledku.)

DEČKI (dvignejo pesti v višino prsi):

Udar valov in grom topov  
nagnal sovraga bo domov  
in mi (dvignejo desnice kot ob nastopu ter stopijo z desno naprej)  
čuvarji Jadrana,  
zaukali bomo: Ura!

(Ob končnem vzkliku dvignejo obe roki, deklice zavihne dotlej skrite zastavice, med vsemi pa zaplapola v ozadju velika naša trobojnica. Godba zaigra jugoslovensko himno in vsi na odru obstanejo tako, dokler ne pade zastor.)

KONEC

## Čudni običaji

Zelo čudne, neverjetne običaje in navade imajo Arabci. Medtem ko pišemo mi od leve proti desni, pišejo Arabci ravno narobe, od desne proti levi. Naši brivci brijejo brado od zgoraj navzdol, arabski pa od spodaj navzgor. Pri nas poljubimo človeku, ki ga zelo cenimo, roko; Arabec pa stisne v takem primeru roko spoštovani osebi, potem pa poljubi sebi desnico. Če stopimo pri nas v trgovino, v pisarno ali če se nahajamo v sobi, kjer sprejemamo obiske, smo vedno odkriti. Arabec pa se v takem slučaju hitro po-

krije s fesom, ker velja pri njih za največjo neotesanost in neolikarost, če sprejmejo človeka z nepokrito glavo. Arabec cmoka, kadar pije kavo, tako grozno z ustnicami in jezikom, da bi se pri nas dostojnemu človeku želodec obračal. Pri nas peljejo ali nesejo mrliča od hiše žalosti na pokopališče z nogami naprej, pri Arabcih pa ravno narobe, z glavo naprej. Na naših pokopališčih stoje nagrobni spomeniki za grobom pri glavah umrlih; Arabci jih pa postavijo ravno narobe, k nogam.

## Deček iz sirofišnice (Povest)

Dnevi so minevali, za njimi tedni, meseci. Z Janezom sta se večkrat vračala k Anžetovim na odih, z njima je odšlo moštvo, ki je streglo možnarjema. Ob takih prilikah je posijalo Luciji sonce sreče; betežna ženica je zopet zaživela in lepo ji je bilo v duši. Nekoč, bilo je že minilo dve leti, odkar sta morala bežati, ga je ob slovesu močno pritislila nase.

»Kakor bi se poslavljal za večno. Nekaj me tišči v prsih, najbrže je blizu konec mojega življenja.«

»Pojdite no, upehali ste se pri drvih, nič ne bo hudega, kaj ne, Janez.«

Ta je vrgel poleno v ogenj in hitel pritrjevati vijake na kotlih. Pomežiknil je in pomirljivo odmahnil z roko.

»O Tonek, le verjemi mi. A nič ne de, zadosti si velik in mah ti porašča ustnico,« ljubeče mu je pogladila lica.

Janez je udaril Tonka po rami.

»To ti je dečko. Kmalu bo pravi vojak. Koliko si pa prav za prav star, e?«

Tonek je pomislil in skomignil.

»Kaj vem, lahko sem jih že šestnajst, morda jih imam celo sedemnajst; kaj vem?«

Lucija se je ozrla v Tonka z ljubeznijo v srcu in ta ljubezen je bila neskončno boječa in tiha.

»Ostani pri meni, a ne radi mene, zato ostani, ker ni prav, da še vedno misliš na maščevanje, ki si ga je prihranila božja previdnost.

Skrbi me tudi tvoja bodočnost, sinko, kaj bo iz tebe, kdo ti bo rezal kruha, ali boš vedno hlapec, Kaj, sinko, ali ne?«

Tonek je pomislil in težke misli so ga obšle. Kaj more on, če je taka kri v njem; ta nemirna kri ga žene, mu zapoveduje, ga tira, da se ne more umiriti.

»Mati! Na tem svetu nikogar nimam razen vas. Vojne, kakor vse kaže, ne bo konca. Če bi vas ne bilo, bi že zdavnaj ušel prav v bojno črto med tisoče onih, ki branijo pred sovražnikom zemljo naših očetov. Moje življenje ni dosti vredno, zato, mati, mi je težko, ko vidim dan na dan, da odhajajo v smrt ljudje, ki jih pogrešajo doma otroci, matere, posestva. Mati, zato mi ne zamerite, če grem včasih vsaj v bližino, saj se vedno vračam.«

Z občudovanjem je zrla Lucija v doraslega dečka, ki mu je notranji ogenj žarel na licih.

»E sinko, vidim, da dobro misliš, sram me je, da ti branim. O kopito, stara sem, stara, Bog s teboj. Odpušti mi betežne besede.« Hitela je reva brisat solze, ki so se ji po sili potrkjavale iz oči, lezle v ostre gube ter polzele na koščeno brado...

Niso je varale slutnje. Nekaj dni po Tonkovem odhodu jo je zaslabilo v želodcu in komaj se je privlekla do postelje. Hitro so poslali v Vipavo po duhovnika, spovedal in del jo je v sv. olje. Iz nezavesti se ni več predramila in le Martin je potočil drobno solzo na njenem grobu. Neopaženo je utihnila stara

reva, od nikogar pogrešana, kakor medla, dogorevajoča svečka. Ko se je vrnil Tonek, mu je Martin prinesel v umazan robec zavito hranilno knjižico.

»Tole ti je ostavila, preden je umrla.«

Tonek je presedel tisto popoldne na njenem grobu in se z občutkom grenke žalosti spominjal tihe star-

ofenziva Italijanov. Po cesti, ki je vodila mimo pokopališča, so se pomikale nove čete v bojno črto. Vse okoli je plala v ozračju smrtna mora. Poslednjič se je sklonil na grob, izmolil očenaš in se zavihtel na pokopališki zid. Razpel je roke proti zapadu.

»Odpusti, moja zemlja, da sem še tu, da ti še nisem dal svoje krvi,



kine ljubezni. Ko je odprl hranilno knjižico, mu je solza ganotja stopila v oči. Po vinarjih in kronicah je nalagala denar za slabe čase. To, kar se je nabralo vso dolgo dobo njenega življenja, je bilo pa komaj za eno toplo obleko in par cenjenih čevljev. Pobožno je poljubil bele liste. Šele sedaj je doumel, koga je izgubil. Izgubil je edino resnično ljubezen, ki jo je spoznal v življenju. Očital si je, da je bil preveč hladen, da ji ni vračal dobre besede, da je le sprejemal, kar mu je nudila. Začutil je veliko osamelost in neskončno žalost nad svojim življenjem. Prisluhnil je v goriško stran: tam je zamolklo grmela enajsta

ker ni bil še čas za to. Sedaj, ko sem sam, sprejmi mojo mlado moč, sprejmi jo, ker si edina ti, ki te imam rad, posebno sedaj, ko grabijo tujčeve roke po tvojem mesu.«

Skočil je z zida, stekel na cesto in se pomešal med potna telesa vojakov; živa reka ga je zgrabila in nesla s seboj med ostre čekane smrti.

### Napad

Prva četa nekega ljubljanskega polka se je tiščala v strelskem jarku, ki se je vijugal po strmem nosu griča, dvigajočega se iz zaseke Vipavske doline. Čakal je na napad italijanskih čet, ki so se ugnezdile

na že italijanskem, še vedno zelenem Volkovnjaku. Straže opazovalke so oprezovale med naloženimi kamni in motrile sovražnikovo hitro gibanje. Daleč doli v dolini so švigale iz skritih rogov drobne zelene postave — Italijani, iskali krijtja in se nevzdržema plazili po pobočju vse do žičnih ovir, kjer so se potuhnili v zemljo, od min preorano.

V betoniranem opazovališču Ljubljčanov je stal poročnik Peters pri strojni puški in usmerjal cev na rov, ki ga je bil opazil s pomočjo daljnogleda: od tam se je neprestano vsipala nalik mravljam četa za četo ter se razgubljala med podrtinami vasice Spazzapani. Desetnik Soban je razburjen tipal jeziček na signalni pištoli, v kateri je tičala rdeča raketa — znamenje lastnemu topništvu, ki bo na ta znak začelo bruhati železno in žvepleno točo. Vse je bilo pripravljeno: noži na puškah, ročne granate, strojne puške, plinske maske, sto metrov zadaj pa v podzemskih, več metrov globokih luknjah, nove čete — rezerva; tik pod hribom minometci, zadaj na Krasu, Trnovem in Bog ve kod vse, lahko in težko topništvo. Treba bo le znaka in odprlo se bo peklo...

Prostaku Janežu so šklepetali zobje, da si je zatlačil umazan robec mednje.

»Se bojiš?« mu je šepetnil sosed, ki se ga je tiščal.

»Ne, ampak začno naj, za vraga! To čakanje...«

»To čakanje — udarijo naj, potem bo bolje.«

Italijan jih je hotel presenetiti pri belem dnevu, sicer je napadal

ponoči ali v mraku. Danes mu vsa previdnost ni pomagala, straže so ga opazile in... tatatata... je zapela poročnikova puška, švignila je raketa, pripeljale so se po zraku granate, mine, zletele po hribu navzdol ročne granate in vsa kriva črta je začela bruhati iz pušk svinčeno smrt. Železni kosi razletelih granat so zafrfotali skozi ozračje nalik mrtvaškim pticam. Tulili so in zavijali kakor trop lačnih levov v puščavi, zateglo in grozeče. Kamor jih je vrgla divja sila, povsod so razkopali zemljo, trgali živo meso, ga rezali in mleli. V jarkih so se stiskali vojaki ob prednjo steno, glave navzdol, a puške so nad glavami položili na gornji rob in slepo prožili strele v dolino, zakaj svinčeni curek je sikal iz doline navzgor. Pri vsakem vojaku tu gori je stal zaboj z ročnimi granatami, ki so jih s krepkim zamahom metale osmojene roke v dolino med počasi prodirajoče Italijane. V tej strahoti nisi razložil človeškega glasu, prepilo ga je peklensko brundanje granat, strojnic in pušk.

Italijani so se nevzdržema z velikimi izgubami grizli navzgor. Posamezni oddelki so naglo strigili s škarjami žične ovire in delali prehode za čete, ki so jim sledile, skrivajoč se v granatnih lijakih. Pa se ni izplačalo skrivati, zakaj smrt je prežala povsod in mesarila po mili volji. V velik lijak se je zateklo kakih deset alincev — šk — udarila je v sredo težka granata in nikogar ni bilo treba pokopavati. Razcefrana noga nekega alpinca je priletela pred Janeža na zaboj, baš ko je segel po novo granato. Zagrabil je

osmojeno peto, se zdrzil, na to pa divje zarežal in zagnal nazaj.

»Ho — ruk — takih-le vojakov ne potrebujemo! Le po dveh pridite, ho-ruk, po dveh, po dveh, po dveh pridite in ne po eni!« Skočil je iz jarka, dvignil puško in zatulil:

»Po njih! Huraaaaa-aaa-hura!« in se samcat zagnal v dolino. Mimo

njega so švigale svinčenke, on pa je drl navzdol, se zapletel v žične ovire...

»Huraaa — po njih — huraa!« — Več ni utegnil: pol dvanajstice krogel mu je predrlo telo. Med žicami je obstal pokonci s skremženim rezanjem v obrazu — bil je zblaznel.

(Dalje prihodnjič.)

**Franjo Čiček**

## **Zgodbe o Tijeku Kijeku**

### **7. Tijek uči psa jesti klobase**

Grof, ki je pri njem služil Tijek za hlapca, je imel zelo razvajenega in preobjednega psička. Ker mu je grof preveč stregel, je bilo ščene sila izbirčno. Včasih še klobase ni povohalo.

To je opazil Tijek in je ob takih prilikah skrivaj smuknil klobaso s krožnika, dočim je grof silno vesel božal psička, da je bil tako priden in pojedel klobaso. Vsak dan mu je grof nastavljal na hodnik lepo narezano klobaso in vsikdar je bil krožnik prazen. Ščene pa je naenkrat začelo goltati z velikim tekom pomije v grajski kuhinji in glodati kosti, ki mu jih je metala služinčad.

Ta reč se je graščaku čudna zdela, pa je nastavil psu zopet klobaso, sam pa se je skrtil za omaro in opazoval, kako jo bo psiček pojedel. Tega naš Tijek ni vedel in je — nič hudega sluteč — psu pred nosom zopet odnesel klobaso. Pes je seve milo gledal za njim in še celo zarenčal je, a še huje je zarenčal grof izza omare.

Tijek se je ustrašil, da nikoli tega. Vsekakor pa se mu je posvetilo v glavi in je dejal:

»Žlahtni gospod grof. Naj ne zamerijo, jaz učim psička jesti klobase. Vidite, prej je še povohal ni, zdaj pa pogledjte!« in vrže psu kolobarček klobase. Ta ga popade z velikim veseljem. Ravno tako drugega in tretjega. Toda grof ni bil tako neumen, da ne bi vedel, kam meri Tijek. V svoji žlahtni jezi pokliče oskrbnika in mu ukaže, naj zapre Tijeka globoko v klet. On

da ga bo že naučil, krasti psu klobase.

Hočeš nočeš je Tijek moral lepo ubogati ter slediti oskrbniku v klet. Pa prideta v prvo klet, kjer so stali veliki sodi vina. A preden oskrbnik



Tijeka dalje tira, se ta nalašč spotakne ob pipo, ki se prelomi in vino šumè brizgne po kleti. Oskrbnik je bil ves iz uma in ker ni vedel, kaj in kako, si urno utrga kos srajce ter ga prične tlačiti v polomljeno pipo, zraven pa vpije kakor bi mu kožo drl:

»Pomagajte, pomagajte!«

Tijek pa brž dirja ven in naravnost pred grofa.

»Žlahtni gospod grof! Vaš oskrbnik je mrcina. Mene je zaprl v drugo klet,

a še preden je zasukal ključ v vratih, že je začel piti vino v prvi kleti. Zdaj je že tako pijan, da je polomil pipo in tuli kakor obseden. Skočil sem urno do Vas, sicer bo izteklo vse vino.«

Grof ga nekaj časa debelo gleda, potem prične v ogorčeni jezi bliskati z očmi. Pokliče nekaj hlapcev in odide v klet. Res, Tijek ni lagal. Oskrbnik je ležal pri sodu že ves moker in tiščal cunje v vrzel, zraven pa obupno kričal na pomoč.

»Ti že pomagam,« sikne grof ter ga oplazi z bičem, da je tri sonca videl, dočim so hlapci hitro zabil čep ter zavlekli ubovega oskrbnika v temno kajho, ne da bi bil smel črhiniti besedo.

»Si že priden. Tijek, da si povedal,« pravi grof. »Psičkove klobase pa pusti pri miru, boš že dobil svojo.«

Ko so naslednji dan izpustili oskrbnika iz ječe, je skušal grofu razložiti vso zadevo in dokazati svojo nedolžnost. Toda grof ni hotel ničesar slišati, še manj o kakšni Tijekovi krivdi, češ, oskrbnik si je vse to izmislil, da bi se zmazal in zašil Tijeka.

Tijek pa je modroval na hodniku:

»Prav se ti godi, rešeto prevzetno. Oni dan si me oklofotal za prazen nič, sedaj si pa dobil milo za drago. Vsaka palica ima dva konca,« se je muzal in bratovsko delil klobaso s psičkom.

## Sova se joče

Kalif Osman je vsak dan jahal na dolg izprehod. Tisto jutro jo je veselo mahnil skozi log, ki se je razprostiral nedaleč od mesta. V svoji zaupljivosti je na lahno držal uzdo in v mislih gledal proti jasnemu nebu, kjer je sijalo sonce. Niti videl ni, da leži podrto drevo preko ceste. Pravkar je hotel konja v dir pognati, kar se žival iznenada ustavi: oči so ji bile zbegane, nozdrvi so ji drhtele. Potem se je konj mahoma splašil in jadrno zdirkal naravnost naprej.

V bojzni se je Kalif krčevito držal za grivo in zaman skušal jahanca ukrotiti. Ves trud zaman! Konj

## 9. Tijek zobozdravnik

Grajskega hlapca Primoža je zabol el votel zob. Siromak je kar tulil od bolečine. Pa se ponudi Tijek, da mu ga izdere. Ker pa ni imel pri rokah primernih klešč, žene hlapca v skedenj. Tam ga posadi na preluknjano stolico, zabije pred Primoža v podmočan žebelj, nanj priveže kos drete, napravi zanjko in jo dene Primožu trdno na zob.

Ko je bil tako zob napeto privezan ob pod, pravi Tijek Primožu:

»Takole. Zdaj pa šteje počasi do sedem in potem reci amen! In zob bo zunaj in bolečine tudi.«

Hlapec prične šteti. Tačas pa Tijek urno potegne iz žepa šilo ter ga z vso močjo porine od zadaj Primožu v sedalo. Ta plane kakor divji kvišku, pri tem pa obvisi zob na dreti. Zobne bolečine so sedaj sicer ponehale, toda začele so se na drugem mestu, kjer jih pa gotovo ni več zdravil Tijek.

Kajti, kakor pripovedujejo stari ljudje, je drvel Tijek po tej operaciji čez plan, za njim pa s kolom v roki Primož.

Danes, žal, ni več v modi tak način plačevanja, da bi pacient s kolom lov il zdravnika.

je skagal med drevjem in kalif je čutil smrt v bližini. Na koncu gozda je zeval globok prepad, kjer je štrlelo mnogo ostrih skal. In v to smer je nehote dirkal kalif.

Bliže, vedno bliže. Drevje se je po malem redčilo, brezno ni bilo daleč, nevarnost je čedalje bolj rasla. Kalifu je že prihajalo na um, da se utegne samo na ta način oteti, ako se zvali na tla, ko se je razcapan možak vzpel tik pred njegovim belcem in se mu obupno obesil za nosnice. Dirkač je nekaj trenutkov vlekel nepričakovanega nasprotnika, hrupno prhal ter obstal nekoli ko korakov od smrtonosnega pre-



pada. Ves blažen je kalif skočil na tla in stopil k svojemu rešniku, ki je ponižno in spoštljivo čakal.

»Hvala ti, ki si mi otel življenje«, je rekel siromaku. »Kdo pa si?« —

»Ali, berač«, je odvrnil mož.

»No, Ali, obišči me jutri v dvorcu, jaz sem kalif.«

In pustivši tam osuplega, strmečega prosjaka, je Osman zajezdil konja in odpeketal... Drugo jutro se je Ali oblekel v svoje najsnažnejše cape in se veličastno sprehajal po ubožnem okraju mesta, kjer si je bil izbral bivališče. Znanci so se obračali za njim in ga vpraševali:

»Kam pa, kam, Ali?«

In z resnim obrazom je ponavljal:

»H kalifu!« ne da bi se menil za krohot, ki je sprejemal ta nenavadni odgovor.

Pred dvorcem se je naš prijatelj ustrašil. Nikoli si ne bi upal vstopiti. Vendar se je odločil in z zadovoljstvom ugotovil, da ga čakajo.

Kalif ga je sprejel v veličastni dvorani, okrašeni s pisanim mramorom in dragim kamenjem. Na levici mu je čepela čudna siva ptica, ki je bila videti zaspana, kajti mežala je.

»Le bliže, Ali«, je velel kalif, »nagrada sem ti pripravil.

Berač je zamaknjen stopil nekaj korakov naprej.

»Na«, je rekel kalif, »to ptico ti dam. Izredna, nenavadna sova je to.« —

Ali si v svoji zmedi ni drznil reči ne bev ne mev, vzela je ptico, se globoko poklonil kaližu ter odšel.

Ah! Kaj pomeni ta zasmeh? Kaj naj počne s tem ptičem, ki niti užiten ni?

Sedel je na prag pri neki hiši in se bridko razjokal. Zdajci je tudi sova zatrepetala in krčevito ihtenje jo je prešinjalo. Debele solze so ji kapale iz oči na tla s kovinskim žvenkom. To so bili zlatniki... In padali so! padali! Dokler je sova plakala, so padali brez prestanka, vsaj trije ali štirje na minuto in ubožec je skoraj imel pred seboj kopico zlatnikov.

Da ste slišali radostno vzklikanje našega nadložnika! Planil je na zlato, si z njim mašil žepe, ga nekoliko podaril posameznim tovarišem, ki so prihiteli, brž ko je kovina zavcenketala po tleh, in dostojanstveno odkorakal s sovo na rami.

Bogat! Bogat!

Prav zares, čudežno darilo mu je naklonil kalif.



Dnevi so potekali, Ali si je kupil lepo hišo, bogato obleko in si najel obilo služabnikov. Skrajna je šlo vse prav dobro, vendar sčasoma se je potrošilo vse zlato, kar ga je najokala čudovita sova.

Alija je zaskrbelo. Sicer si je rekel, da bi bilo samo treba sovo pripraviti v jok, a s skrbjo se je izpraševal, kako se mu bo to posrečilo. Dobrega srca je bil in ni po nobeni ceni maral trpinčiti te vrle živali. Vendar je bilo treba najti kak pomoček. Nekaj dni je še minilo in Ali je slutil popolni razpad, hudo nesrečo.

Obupan se je zgrudil na blazino in na glas zaihtel. Pri tej priči se je sova stresla, oči so se ji skrčile

in iznova se je ulil čudežni slap zlatih denarjev.

»Dobro«, je menil Ali, »zdaj pa že vem, kaj je treba storiti!«

In kadarkoli mu je poslej zlata zaloga pohajala, si je postavil sovo pred obličje in točil grenke solze. Lahko razumete, da je nagloma tako zabogatel kakor kalif. Ta položaj je trajal dolgi dve leti.

Po tem času je Ali s skrbjo zapazil, da sova vidno peša navzlic obilni hrani, katero so ji dajali vsak dan. Še več: ko je nekoč »izjokala« zlatnike, se je uboga žival onesvestila in bila kakor mrtva debelo uro. Kaj pa je to? Ves iz sebe je Ali teklen h kalifu, ki ga je še zmeraj prijateljsko sprejemal, in mu povedal stvar. Osman se je nekaj časov zamislil, nato pa tako-le pojasnil:

»Preveč jo izrabljaš, Ali, svojo ubogo sovo. Čisto izčrpana je in nekoliko mesecev bi jo moral pustiti na miru.«

Kakor si lahko mislite, si nekdanji prosjak ni upal ugovarjati. Vedel pa je, da ima le še malo po skrinjah; zahvalivši se kalifu, je s težkim srcem odšel. Joh, kaj naj počne sedaj? Jemlje na posodo? Kdo pa bi mu mogel razen kalifa posoditi veliko vsoto, ki bi mu zagotovila dva ali tri mesece razkošnega življenja? Da bi se obrnil na kalifa, na to še misliti ni maral. Huda sramota zanj, da ni bil previdnejši.

V Alijevi sobi je sova ždela na svoji gredi, strmela v gospodarja z okroglimi očmi in se ni menila za stisko, v katero ga je pripravila. Od slabosti je drgetala nekoliko, oči so ji bile medle in mrke.

Turobna bojazen je objela Alija. Kaj naj počne, če bi mu poginila? In če si ne bi opomogla? Če bi jo jutri dobil še bolj bolno. Tedaj je zla misel obšla bivšega berača: sklenil je cveliti sovo in čim več izvabiti iz nje, tudi če bi jo potem izgubil.

Postavil se je pred ptico, ki ga je že nemirno opazovala. In ko se je razjokal, ga je sova posnemala in njeno ihtenje je bilo podobno mrtvaški pesmi.

In medtem, ko se je zlato kopicilo pod drogom, se je zdelo, da hoče sova s svojim obupnim jadikovanjem reči:

»Dovolj! dovolj! ne daj, da poginem! Pusti me, naj živim, izkoristim krasne poletne noči in hladni večerni veter.«

Ali je neizprosno še dalje vokal.

Na mah pa je cvenketanje zlatnikov prenehalo. Ali je skočil pokonci in videl, kako se je sova opotekla in okorno telebnila na tla. Približal se je. Končano je bilo. Zadnja solza, pristna solza, je kanila ptici iz oči, pa zdrknila na kopico zlata.

Čudo prečudno! Ko bi trenil, so se novci spremenili v pravo vodeno trombo, ki je pometla sobo, izpodkopala zidove, prevrnila prepaže. Potem je še huje zavrelo ter odneslo Alija, ki je omedlel...

Ko se je ovestil, je sedel na kupu peska, oblečen v svoje cunje. O njegovi hiši, o vsem njegovem bogastvu ni bilo ne sledu ne tiru. Kar si je bil nakupil za sovino zlato, je za vselej izgubilo. Solze so bile vse odplavile.

Ko se je čez dva dni Ali oglasil pri kalifu, so ga njegovi hlapci nagnali z batinami.

Po Lamoucheu — dr. Anton Debeljak

## Slika

Kaj so krilatci utrujeni sedli na belo odejo tam doli v kotlini?

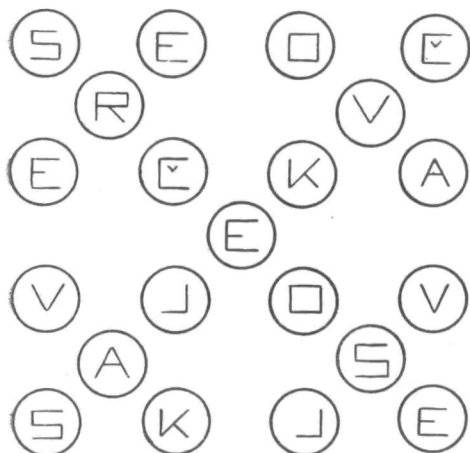
Kaj Bogec natresel je žarnih demantov, da se leskečejo v sončni svečlini?

To niso krilatci, ne demanti žarni, to kočic je bornih kopica: srce je veselo, ko zrem jo iz daljave, saj moja je rodna vasica.

Ivan Čampa

# Zastavice za brižne glavice

## 1. KROGI



Zveži te kroge z eno samo potezo takó, da ti bodo dale črke v krogih pregovor!

## 2. BESEDNA UGANKA

Prva vodi nas skoz sneg po ravnini in čez breg.

Druga rojstno je ime, ki ga deklice dobé.

Ako pa obé spojimo, novo tretjo stvar dobimo:

jako ljubka je žival, ki doma ni z naših tal, marveč daljna je tujina njena prava domovina.

## 3. ČAROBNI KVADRAT

	1	2	3	
1				3
2				2
3				1
	3	2	1	

Pomen besed (vodoravno naprej in nazaj, navpično navzdol in navzgor):

- 1—3 gaj,
- 2—2 telesni organ,
- 3—1 sportni izraz.

## 4. GORENJSKI PAR

V letošnjem predpustu sta se poročila na Bledu gospod **DR. A. LAJOVIC** in gosposodična **MARTA SNOJ**. Ugotovite dosedanji bivališči ženina in neveste!

## 5. ZAMENJALNICA

**meter, zgled, glina, krava, kamen, odeja, vrata, slika, lopar, Anica, vlada**

Izmenjaj v vsaki besedi prvo črko tako, da dobiš nove besede, katerih začetnice dajo dan v letošnjem februarju.

## 6. PREMENE

- 1 2 3 4 5 tuja denarna enota,
- 1 3 2 5 4 verska knjiga,
- 3 2 1 5 4 vihar,
- 4 5 2 3 1 razpravni dan.

## REŠITEV UGANK IZ 5. ŠTEVILKE

**I. Križaljka:** navpično: 1. opat, 2. dr., 4. Amerika, 5. tat, 6. Arno, 8. samostan, 12. Zalog, 14. osa, 17. aj, 18. dar, 20. rana, 21. in, 22. bi, 25. vi, 26. Eva, 28. as; vodoravno: 2. da, 3. rt, 4. ata, 7. Mars, 9. Etna, 10. om, 11. iz, 13. roka, 15. salata, 18. dar, 19. ovaj, 20. ra, 21. Ig, 22. baron, 23. in, 24. ave, 27. Iva, 29. as.

**II. Zlogovni kvadrat:** 1. Radeče, 2. dežela, 3. čelada.

**III. Posetnica:** srednješolec.

Vse tri uganke so pravilno rešili: Ivan Svobljšek iz Doba pri Domžalah; Božica Roševa iz Dola pri Hrastniku; Andica Furlanova, Edvard Jeraj, Miloš Babič, Ivo Bezlaj, Franjo Žužek in Drago Vičar, vsi iz Ljubljane; Jelka Suchýjeva in Jelka Uršičeva, obe iz Kranja; Vida Kovačičeva, Tatjana Čučkova in Vojo Ferjančič, vsi iz Ptuja; Anton Debevec iz Rakeka; Ivanček Rojnik iz Slovenjgradca; Bojana Ravbarjeva iz Stare vasi pri Brežicah; Dušan, Boris, Zorka in Lidunka Dernovškovi, Danko in Samo Pečar, vsi iz Sv. Barbare v Slov. goricah; Marija in Marta Hrašovčevi iz Šmarja pri Jelšah.

## **Stric Matic** s košem novic

V Ljubljani je bilo tekom lanskega leta prijavljenih 9451 koles, kar znači, da je na kolesih nekako šestina Ljubljanec.

Pri smučarskih tekmah v Planici, v začetku meseca februarja, je odnesel zmago v teku na 18 km Nemec Leopold Herbert, v skokih pa Palme, ki je skočil 60 m.

Najstarejši zdravnik na svetu je umrl te dni v Trstu. Bilo mu je 105 let. Kot zdravnik je deloval celih 77 let.

Sofija ima po zadnjem ljudskem štetju 300.000 prebivavcev, pred 20. leti jih je imela samo 100.000. Mesto je zato tako naraslo, ker se je po vojni priselilo vanj mnogo Makedoncev in Dobrudžanov. Pravih Sofijčanov je komaj 150.000.

Koncem meseca januarja je več dni zaporedoma snežilo v — Jeruzalemu, dogodek, ki ga ne pomnijo ondotni prebivavci že nad 200 let.

Dne 15. januarja je bil v Indiji strašen potres. Trajal je samo tri minute, vendar je bil med najhujšimi, kar jih pomnijo tamošnji ljudje. Več ali manj so trpela vsa mesta. Temeljske spremembe, nastale po potresu, so zamašile mnoge reke in prekope in povodenj je napravila veliko škodo. Potres je porušil nad 50 železniških mostov; število potresnih žrtev je ogromno, reka Ganges je nosila na tisoče in tisoče ponesrečencev.

Po zadnjih ugotovitvah je na svetu 2.024.286.000 ljudi; število človeštva se pomnoži vsako leto za 20 milijonov.

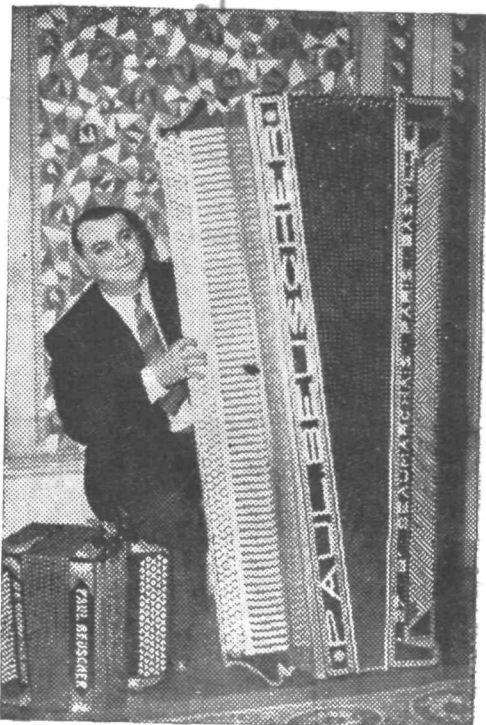
V Kaliforniji je nastala radi dolgega deževja huda povodenj, radi katere je utonilo 100 ljudi. Na cestah je stala voda po en meter visoko. Prizadeto je bilo tudi filmsko mesto Hollywood.

Tokio, glavno mesto Japonske, je danes tretje največje mesto na svetu; ima 5.486.000 prebivavcev. Pred njim je New-York s 6.981.000 in London z 8.202.000 prebivavci.

Na japonskem otoku Dageletu blizu Koreje so našli 41 oseb zmrznjenih. Otok je zaradi hudega viharja, ki traja že več tednov, odrezan od vsega sveta. Boje se, da bo zmrznilo vse prebivalstvo otoka.

V Nemčiji so nedavno odkrili postopek, ki varuje ceste pred poledico. Ceste poškrope z neko kemično sestavino ter jih potem namažejo s katranom. Pripomoček je baje zelo poceni in se drži 3 leta ter onemogoča, da bi se na cesti stvorila ledna plast.

Bajna dežela je republika Honduras v Srednji Ameriki. Tam imajo srebrn hrib, zlato reko in železno goro. Srebrn hrib se imenuje rudnik El Rosario, ki je oddaljen kakih 100 km od obale Tihega morja. Zlata reka je zaradi Guyape s pritoki, ležišča zlata se vlečejo ob obeh bregovih in daleč na obe strani. Dežela ima nad 700 rudnikov, kjer pridobivajo svinec, železo, srebro, zlato, kaolin, cink, nikelj, marmor, sadro, premog in asfalt. V ostrju dežele se dviga železna gora, ki daje magnetično železo najboljše kakovosti. Samo na površju je nad 400.000 ton železne rude, v notranjosti gore pa blizu 60 milijonov ton.



Američan Fredo Gardoni je izdelal največjo harmoniko na svetu. Instrument ima krasen, poln glas in zveni kakor velike cerkvene orgle.